

Nr 198.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till instrumentell utrustning för de geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna vid universitetet i Lund; given Stockholms slott den 10 mars 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför härefter:

Under punkt 95 av 1928 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till påbörjande i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande, av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 25 november 1926 förordade ritningar av en nybyggnad för de geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna vid universitetet i Lund samt till nämnda byggnads inredning och utrustning för en beräknad sammanlagd kostnad av 760,000 kronor för budgetåret 1928/1929 såsom extra reservationsanslag anvisa 250,000

kronor. Såsom framgår av nämnda punkt av huvudtiteln, påpekade dåvarande departementschefen, att ifrågavarande nybyggnad komme att i sinom tid medföra ökade utgifter för bland annat materiel.

I skrivelse den 5 maj 1928, nr 170, förklarade riksdagen — i anslutning till ett av 1927 års besparingsnämnd framlagt förslag — att riksdagen ej funnit anledning till erinran mot att en särskild byggnad för vaktmästare utginge ur programmet och utrymme för erforderlig vaktmästarbostad beredes inom huvudbyggnaden. Med hänsyn härtill minskade riksdagen, som i övrigt icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, det av Kungl. Maj:t beräknade totalbeloppet med 33,800 kronor till 726,200 kronor.

Sedan byggnadsarbetet numera avslutats, har det visat sig, att en besparing på omkring 44,000 kronor uppkommit å de för ändamålet anvisade anslagen. Denna besparing har i förslaget till riksstat för budgetåret 1933/1934 upptagits å riksstatens inkomstsida bland reservationer å anslag för verkliga utgifter under rubriken: I anspråk tagna kapitaltillgångar (se bilagan Inkomsterna till 1933 års statsverksproposition, sid. 54).

Från de akademiska myndigheterna hava emellertid inkommit framställningar rörande dispositionen av berörda överskottsmedel.

I skrivelse till det större konsistoriet vid universitetet i Lund har professorn i geologi och mineralogi *K. A. A. Grönwall* hemställt om utverkande av tillstånd att av ifrågavarande medel använda 28,000 kronor till inköp av instrument av olika slag för den geologisk-mineralogiska institutionens behov i enlighet med en vid framställningen fogad förteckning.

Vidare har professorn i geografi *H. Nelson* — under framhållande att något utrymme för vaktmästarbostad inom geografiska institutionen ej finnes, att det beräknade utrymmet visat sig bliva väl upptaget samt att de reserverade vindsutrymmena redan inom närmaste tiden måste tagas i anspråk för vissa samlingar — anhållit, att konsistoriet ville bland sina petita upptaga 37,000 kronor för en särskild vaktmästarbostad att utgå av nämnda besparade medel.

Beträffande de för sagda båda framställningar förebragta motiveringarna anhåller jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

I en av *kanslern för rikets universitet* med tillstyrkande utlåtande av den 17 oktober 1932 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har *det större akademiska konsistoriet* hemställt om medgivande därtill, att av nämnda överskottsmedel å cirka 45,000 kronor i första hand måtte få användas ett belopp av högst 37,000 kronor till uppförande av en vaktmästarbostad för geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna i överensstämmelse med uppgjorda ritningar och kostnadsförslag samt att återstoden måtte få användas till inköp av instrument för den geologisk-mineralogiska institutionen i enlighet med professor *Grönwalls* därom gjorda framställning.

Med anledning av att något förslag i berörda avseende icke upptagits i årets statsverksproposition hava professorerna *Grönwall* och *Nelson* avgivit

förnyade förslag till användning av överskottsmedlen, innebärande att dessa medel i sin helhet skulle användas till inköp av instrumentell utrustning för de båda institutionerna och att därvid 28,000 kronor skulle tilldelas den geologisk-mineralogiska och 17,500 kronor den geografiska institutionen. De båda institutionsföreståndarna hava därvid framhållit, att den instrumentella utrustningen vid institutionerna nödvändigt måste kompletteras.

Filosofiska fakultetens vid universitetet i Lund matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska sektioner hava tillstyrkt respektive framställningar.

Det större akademiska konsistoriet har i skrivelse till universitetskanslern anfört bland annat följande:

Den geologisk-mineralogiska institutionen har under en lång följd av år allenast haft sitt årsanslag att tillgå, och den geografiska institutionen, vilken i och med nybyggnaden helt nyorganiserats, har endast haft vissa mindre anslag utöver det mycket måttliga årsanslaget i och för den nödvändiga förnyelsen och utökningen av den instrumentella utrustningen. Till följd härav hava endast de mest oundgängliga behoven kunnat tillfredsställas. För det närvarande kräves dels genom det ökade studentantalet, dels genom de anspråk, som sammanhånga med överflyttningen till de nya institutionslokalerna och det ökade vetenskapliga arbetet därstädes, en avsevärd komplettering av den instrumentella utrustningen för båda de ifrågakvarande institutionerna.

Konsistoriet kan tillägga, att insikten härom redan länge förefunnits; att likväl framställningen i maj 1932 tog formen i första hand av en begäran om uppförandet av en vaktmästarbostad, betingades å ena sidan av de fördelar, en inom institutionsområdet boende vaktmästare skulle medföra, och å andra sidan av den omständigheten, att den nämnda bostaden redan begärts i samband med framställningen om anslag till uppförandet av den nya institutionsbyggnaden. Konsistoriet giver alltså icke uttryck åt några nya synpunkter, när konsistoriet nu som ett alternativ livligt förordar förslaget, att de ifrågakvarande överskottsmedlen måtte få användas till komplettering av den instrumentella utrustningen vid båda institutionerna. I själva verket torde också som ett betydelsefullt stöd för detta alternativa förslag kunna anföras, att vid flera föregående tillfällen, då en universitetsinstitution nybyggts, Kungl. Maj:t och riksdagen givit sitt bifall till, att överskottsmedel fått användas just för denna institutions instrumentella utrustning.

Då konsistoriet sålunda förordar de av professorerna Grönwall och Nelson nu framställda förslagen, har konsistoriet samtidigt icke underlåtit att beakta det ekonomiska tidsläget och vad därmed sammanhänger i form av förpliktelse till begränsning även i fråga om anslag för vetenskapligt och akademiskt undervisningsändamål. Med hänsyn härtill hava, på konsistoriets anmodan, de båda institutionsföreståndarna i samråd med utsedda representanter för konsistoriet noggrant genomgått de specificerade förslagen till nyanskaffning av instrumentell utrustning, i avsikt att därmed erhålla uppfattning i enskildheter om det omedelbara behovet av de föreslagna inköpen. Samrådet har utan meningsskiljaktighet utmynnat däri, att följande inköp befunnits vara av synnerligen trängande art; därest icke dessa inköp nu

företagas skulle kraven på tillbörlig möjlighet till forskning eller på en efter vetenskapens nutida ställning anpassad undervisning uppenbart komma att åsidosättas.

Inköp för geologisk-mineralogiska institutionen:

Spegelreflexkamera	kronor	640
Elektrisk fältmättningsapparat	»	2,500
Magnetometer	»	1,800
1 arbetsmikroskop, större	»	1,844
1 arbets- och kursmikroskop	»	1,062
Wright-okular med tillbehör	»	350
Refraktometer	»	600
Monokromator med lampa	»	500
Röntgeninstrument	»	4,100
Integrationsbord	»	530
Potentiometer för pH-bestämningar	»	893
Elektriska mätinstrument	»	300
Paleontologiska prepareringsinstrument	»	600
Krossnings- och pulveriseringsmaskin	»	350
Fraktkostnad; kursskillnad	»	2,431
		<hr/>
	Summa kronor	18,500

Inköp för geografiska institutionen:

Kamera och förstöringsapparat för kart- och bildreproduktion	kronor	6,300
Zeiss' specialepidiaskop	»	3,300
Distanstubb med mätbord etc.	»	600
Wilds avvägningstubb med stativ etc.	»	650
Paulins barograf	»	475
Fraktkostnad	»	550
		<hr/>
	Summa kronor	11,875

Nu nämnda inköp motsvara en beräknad inköpssumma av 30,375 kronor. Konsistoriet vill giva uttryck åt den uppfattningen, att denna summa uppenbarligen innebär en synnerligen stark begränsning av det önskvärda nyinköpet för instrumentell utrustning. Enligt konsistoriets mening hava de båda institutionsföreståndarna, vilka avskilt denna del av sina önskemål, därmed nedbragt dessa långt under den gräns, som egentligen vore ur institutionssynpunkt berättigad. Ur det nämnda samrådet har nämligen framgått, att — frånräknat smärre inköpsposter, vilka måhända skulle kunna framdeles tillgodoses ur institutionernas årsanslag — även de återstående önskemålen om inköp upp till ett totalbelopp av 45,500 kronor äro synnerligen starkt motiverade genom de krav på utrustning, som forskning och akademisk undervisning betinga. Den företagna granskningen har sålunda visserligen medfört en uppdelning av önskemålen om inköp, men icke varit av den art, att konsistoriet finner skäl att frångå professorerna Grönwalls och Nelsons, av filosofiska fakultetens båda sektioner understödda förslag om utnyttjande av de ifrågavarande överskottsmedlen helt för nämnda inköp.

På grund av det anförda hemställer konsistoriet om utverkande av riksdagens medgivande till att av besparingarna å anslaget till nybyggnad för de geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna vid Lunds universitet må till inköp av instrumentell utrustning användas ett belopp av

28,000 kronor för den geologisk-mineralogiska och ett belopp av 17,500 kronor för den geografiska institutionen.

Kanslern har i skrivelse den 10 februari 1933 anfört:

I likhet med konsistoriet finner jag de önskemål i fråga om instrumentutrustning, som framlagts av professorerna Grönwall och Nelson, synnerligen starkt motiverade, och under en gynnsammare statsfinansiell situation skulle jag utan tvekan hava tillstyrkt konsistoriets förslag. Under nu rådande förhållanden anser jag mig icke kunna förorda att taga i anspråk större del av besparingarna än som erfordras för anskaffande av de i konsistoriets skrivelse särskilt angivna instrumenten, vilka uppenbarligen äro oundgängligen nödvändiga, därest universitetet skall kunna behörigen utnyttja de ökade möjligheter till vetenskaplig forskning och undervisning, som skapats genom tillkomsten av de nya institutionslokalerna.

Under förutsättning att Kungl. Maj:t icke finner skäl framlägga förslag till riksdagen i överensstämmelse med den av kanslern den 17 oktober 1932 gjorda framställningen i förevarande ämne, får jag därför hemställa om proposition till 1933 års riksdag med begäran, att riksdagen ville medgiva, att av besparingarna å det till nybyggnad för de geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna vid universitetet i Lund beviljade anslaget ett belopp av högst 30,375 kronor måtte få användas till inköp av instrumentell utrustning för nämnda institutioner, därav högst 18,500 kronor för den geologisk-mineralogiska och högst 11,875 kronor för den geografiska institutionen.

Det av universitetet bland dess riksdagspetita tidigare framförda förslaget om anlåtande av besparingarna å det ifrågavarande institutionsbygget i första rummet för uppförande av bostad för en vaktmästare vid geografiska institutionen, vilket förslag avvisades av 1928 års riksdag, ansåg jag mig icke kunna förorda till upptagande i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag. Såsom av den föregående redogörelsen framgår, har emellertid det större akademiska konsistoriet med anledning härav sedermera inkommit med en ny framställning, vari hemställes, att en del av dessa besparingar må anlitas för ifrågavarande båda institutioners behov av instrumentell utrustning. Såsom jag redan nämnt, har emellertid den uppkomna besparingen å anslagen till nybyggnad för institutionerna upptagits bland inkomsterna i förslaget till riksstat för budgetåret 1933/1934 och kan sålunda icke vidare tagas i anspråk. Ej heller har något anslag för ändamålet beräknats under åttonde huvudtiteln för nästkommande budgetår. De i årets åttonde huvudtitel, punkterna 171 och 175, beräknade anslagen till folk- och småskoleseminarierna hava emellertid kunnat nedbringas med omkring 33,000 kronor, på sätt framgår av den sedermera den 24 februari 1933 i ämnet avlåtna propositionen, nr 163. Möjlighet föreligger sålunda att inom ramen av huvudtitelns totalsumma medgiva anvisande av medel för inköp av de oundgängligen nödvändiga instrumenten för nu ifrågavarande institutioner.

Departementschefen.

Den föreliggande utredningen synes mig giva starkt stöd för konsistoriets hemställan, särskilt i betraktande därav att det allmänna materielanslaget för universitetet, efter den minskning därav, som föreslagits i årets statsverksproposition, icke kan lämna tillgång till instrumentutrustning för de nya institutionerna. Den av konsistoriet framlagda förteckningen på inköp, som måste företagas för att icke uppenbart åsidosätta kraven på möjlighet till forskning eller på en efter vetenskapens nutida ställning anpassad undervisning, pekar på en summa av sammanlagt 30,375 kronor, därav 18,500 kronor för den geologisk-mineralogiska och 11,875 kronor för den geografiska institutionen. Jag vill förorda beredande av ett extra anslag för ändamålet å 25,000 kronor, därav 15,000 kronor till geologisk-mineralogiska institutionen och 10,000 kronor till geografiska institutionen.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp av instrumentell utrustning för de geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna vid universitetet i Lund för budgetåret 1933/1934 anvisa ett *extra* reservationsanslag av högst kronor 25,000 att utgå i enlighet med den fördelning, som av Kungl. Maj:t föreskrives.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.